

1. ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ ΑΡΚΕΙ Η ΒΑΘΜΟΝΟΜΗΣΗ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 19/12/2020 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 19/12/2020

Σελίδα: 32

ΤΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ Μ. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Διακεκριμένος επιστήμονας. Αρκεί η βαθμονόμηση;

Διαχρονικά, διάσημος επιστήμονας, ιδιαίτερα στον κλάδο της ιατρο-βιολογίας, είναι αυτός που οι μελέτες του έχουν συνέπεια, συνέχεια, εμβριθή στον στη μελέτη του αντικείμενου που ερευνούν και αφήνουν το στίγμα τους στη διεθνή βιβλιογραφία. Υψηλής αναγνωσιμότητας επιστήμονες περιέγραψαν νέα(ες) νοσολογική(ες) οντότητα(ες), ανακάλυψαν την αιτιολογία μιας ομάδας νοσημάτων, εφηύραν μια νέα διαγνωστική μέθοδο ή ανακάλυψαν φάρμακα και εμβόλια που θεραπεύαν ή προλάμβαναν συχνές θανατηφόρες ή προκαλούσες αναπηρία ασθένειες. Πάνω από όλα όμως χαρακτηρίζονταν από λατρευτική αφοσίωση στο λειτούργημα και απαράμιλλο ήθος. Ποιος δεν γνωρίζει τους δύο διάσημους Έλληνες ιατρούς για την προσφορά τους στην Ιατρική: τον Παπανικολάου, που ανέπτυξε τη δοκιμασία για την πρόωπη διάγνωση του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας, το pap test, και τον Κοτζίτσα που ανακάλυψε τα φάρμακα για τη νόσο του Parkinson;

Στα τελευταία χρόνια χρησιμοποιείται ένας μηχανιστικός τρόπος για να ορισθεί ένας επιστήμονας-ιατρός ως διακεκριμένος. Θεωρείται αυτός του οποίου ο δείκτης h των εργασιών του είναι πάνω από 100. Τι σηματοδοτεί ο αριθμός αυτός; 100 επιστημονικές εργασίες του μνημονεύονται σε 100 ή και περισσότερες επιστημονικές εργασίες άλλων επιστημόνων. Ο αριθμός αυτός δεν περιγράφει την πρωτοτυπία της επιστημονικής προσφοράς του ατόμου αυτού. Την υψηλή αυτή αναγνωσιμότητα είναι δυνατόν να τύχουν ιατροβιολόγοι ερευνητές που με συνέπεια μελετούν και περιγράφουν κλινικές εκδηλώσεις και παθογενετικούς μηχανισμούς ομάδας νοσημάτων, ανακαλύπτουν βιοδείκτες που καθορίζουν πρόγνωση των υπό μελέτη νοσημάτων και εφαρμόζουν νέες θεραπευτικές παρεμβάσεις.

Αντίθετα ο υψηλός δείκτης αναγνωσιμότητας (>100) μπορεί να κατακτηθεί αν ο επιστήμονας συμμετέχει σε επιτροπές επιστημονικών θεσμών οι οποίες επί τη βάση της επιστημονικής προσφοράς άλλων επιστημόνων, αναπτύσσουν διαγνωστικές ή θεραπευτικές κατευθυντήριες οδηγίες για μια ή και περισσότερες ασθένειες. Οι οδηγίες αυτές δημοσιεύονται σε επιστημονικό περιοδικό και φυσικά μνημονεύονται συχνά από συναδέλφους. Έτσι ο δείκτης h του ατόμου που συμμετείχε στη δημιουργία των κατευθυντήριων οδηγιών εύκολα μεγαλώνει. Μπορεί όμως η συνεισφορά αυτή να θεωρηθεί πρωτότυπη ερευνη-

τική προσφορά; Κατά την άποψή μου όχι! Ο κατέχων όμως τον υψηλό δείκτη θεωρείται, από τους μη ειδικούς, «διακεκριμένος».

Ένα άλλο παράδειγμα ιατρού με υψηλό h δείκτη, χωρίς απαραίτητα πρωτότυπη επιστημονική συνεισφορά, είναι αυτός που συμμετέχει σε επιστημονικές επιτροπές της φαρμακευτικής βιομηχανίας προκειμένου να αναπτυχθούν πρωτόκολλα μελέτης της ασφάλειας και αποτελεσματικότητας μιας νέας φαρμακευτικής ουσίας. Τα αποτελέσματα της κλινικής μελέτης για την ασφάλεια και δραστηριότητα της ουσίας δημοσιεύονται σε επιστημονικό περιοδικό. Οποιοσ επιστήμονας στη συνέχεια δημοσιεύει εργασία σχετικά με τη θεραπευτική αυτή ουσία, μνημονεύει την κλινική μελέτη που εκτελέστηκε με τη χορηγία της φαρμακευτικής βιομηχανίας και έτσι ο δείκτης h του ιατρού που συμμετείχε στη μελέτη ανεβαίνει. Τίθεται πάλι το ερώτημα αν η προσφορά του επιστήμονα αυτού μπορεί να θεωρηθεί πρωτοποριακή. Η απάντηση πάλι είναι όχι.

Τέλος, ο δείκτης h ενός άλλου ιατρού μπορεί να ανέβει εκθετικά γιατί όντας διευθυντής κλινικής ή εργαστηρίου απαιτεί το όνομά του να περιλαμβάνεται σε όλες τις εργασίες που παράγονται από τους συνεργάτες του. Συνήθως τέτοια άτομα δεν γνωρίζουν τι διαπραγματεύεται η μελέτη ούτε καν τον τίτλο της. Ο δείκτης h όμως ανέρχεται. Ο κύριος αυτός εισέρχεται στην ομάδα των «εξεχόντων».

Υπάρχει όμως και η άλλη όψη του νομίσματος! Επιστήμονες με σημαντικές ερευνητικές ανακαλύψεις για την παθογένεια νοσημάτων ή για την ανεύρεση στόχων για ανάπτυξη θεραπευτικών ουσιών των οποίων ο h δείκτης είναι μικρότερος του 100. Τα ονόματά τους δεν φιγουράρουν στον ημερήσιο Τύπο, ενώ η διεθνής επιστημονική κοινότητα και οι ομόλογοί τους, τους τιμούν και τους σεβονται για την πρωτοποριακή και πρωτότυπη επιστημονική τους συμβολή.

Εν κατακλείδι, ό,τι λάμπει δεν είναι χρυσός. Οι αριθμοί δεν αποδίδουν την ουσιαστική προσφορά ενός επιστήμονα. Μπορεί να έχουν κάποια βαρύτητα. Πολύ φοβούμαι όμως ότι μπερδεύουν την ήρα με το σιτάρι. Μόνον η εν τω βάθει ανάλυση της επιστημονικής προσφοράς ενός επιστήμονα μπορεί να αναδείξει τον πρωτότυπο και πρωτοπόρο ερευνητή. Αλλιώς, η απλή βαθμονόμηση μοιάζει με φτιασίδωμα που καλύπτει φυσικές ή επίκτητες ατέλειες.

Ο Χαράλαμπος Μ. Μουτσόπουλος είναι ιατρός - ακαδημαϊκός